

Yazan :

Yük. Müh. Alb.

Kerim EVİLAY

Fotogrametride Kıymetlendirme işleri

Kıymetlendirme :

Kelime manasile, İngilizcede «Plotting» ve Almancada «Auswertung» Fransızcada «Restitution» kelimelerine tekabül etmek üzere, memleketimizde Haritacılık sahasında «Kıymetlendirme» olarak yerleşmiştir.

Kıymetlendirme :

Muhtelif fotogrametri alet ve metotlarından faydalanmak ve arzi veya havai fotoğraflardan istifade etmek suretile, bir haritaya konulması gereken tafsilât ve muhteviyatı fotoğrafta teşhis ve map denilen orijinal harita üzerine tersim etme işine denilir.

Bu tarife göre :

Fotoğraf üzerinde sırasile :

- Yollar
- Demir Yolları
- Köprüler
- Köy, kasaba, şehirler, tek binalar, meskûn yerler
- Nehirler, sular, kanallar, kuyu ve kaynaklar,
- Ormanlar, bitkiler, meyve bahçeleri, tek ağaçlar, çayır, sazlık ve bataklıklar.
- Arazi eşkâli, dağlar, tepeler ve münhaniler.
- Vasat münhaniler, boyunlar, rakım noktaları
- Diğer muhtelif tafsilât :

teşhis edilir ve büyüklüklerine göre harita mikyasında tersim edilirler. Mikyasa sığmayanlar hususi işaretlerle gösterilir.

Kıymetlendirici :

Fotogrametrik bir fotoğrafı fotogrametri aletleri veya kıymetlendirme

aletlerinde rasat ederek, harita muhteviyatına lüzumlu tafsîlâtı teşhis edebilen ve bu tafsîlâtı Topografya ve Kartografya esaslarına göre kıymetlen-direrek harita özel işaretlerine uygun olarak tersim edebilen ve bu tersim sırasında harita sıhhatini sağlamak için hata tecvizlerini talep edilen hu-dutlar dahilinde tutmak için lüzumlu tedbirleri almağa muktedir Fotogra-metri Kıymetlendirme Aleti Operatörü demektir.

Kıymetlendirici yukarıda verilen ve harita muhteviyatına girmesi ica-beden tafsîlâtın her birinin cins ve nevilerini, evsafını ve haritaya hangi özel işaretle tersim ve tesbit edileceğini ve hepsinden evvel bu tafsîlâtın fotoğraf üzerinde ve kıymetlendirme aletinde muhtelif büyötmeye tabi tu-tulmuş şeklinin stereoskopik olarak ne şekilde göröndüğünü ve nihayet bütün bu bilgi ve müşahedeleri rasat anında tevhit ederek bir kaç saniye gibi kısa bir zamanda kararını verebilen ve derhal kıymetlendirme aletini harekete getirerek bu tafsîlâtı talimat, özellik ve hata tecvizleri içerisinde kıymetlendirmesini icra edebilen ve sonradan orijinal map üzerinde harita özel işaretlerine uygun evsafıta tersimini yapabilen yani süratli bir Kartog-raf evsafına da haiz bir teknik personel demektir.

Kıymetlendirici aynı zamanda, optik, fizik ve mekanik gibi bir çok ilim şubelerinden istifade ile imâl edilmiş bulunan ve fevkalâde ince ve hassas olan ve kendisinden beklenen ölçüleri büyük bir incelikle icra ede-bilen fotogrametri kıymetlendirme cihazlarını büyük bir bilgi, nüfuzlu bir görüş ve hünlerle kullanabilmelidir.

Kıymetlendirme işlerinde temizlik, titizlik, alet sevgisi ve buna daya-nan ve ihmal götürmez plânli bir bakım şarttır. Temiz tutulmayan ve pe-riodik olarak bakımı yapılmayan bir kıymetlendirme aleti, kendisinden beklenen hassasiyeti vermediği gibi toz ve kirlerin terâküm ettiği kısım-larda aşınma ve dolayısıyla laçkalıklar ve hatta arızalar tevhit edeceğinden alet hassasiyet ve kıymetini kısa bir zamanda kaybedebilir.

Kıymetlendirme aleti temizlik, yağlama ve bakımı ince alet teknisyen-leri tarafından yapılmalıdır. Buna rağmen kıymetlendirici bu hususlarda da, derin bir bilgiye sahip olmalı ve İnce Alet Teknisyenine periodik tem-izlik ve bakım günlerinde yardım yapabilmeli ve bilhassa aletin çalışma sırasında arıza veya tutukluk, ağır veya anormal hareket etmekte olan kısımlarını ona gösterebilmelidir.

Ancak bu arızaları gidermek hususunda, bugünkü makine devrinde en ufak ve basit alet ve makinelerin onarımı dahi ilgili sahada ihtisas ve uzun tecrübeler sonunda yetişmiş teknisyenler tarafından yapıldığına göre fotogrametri kıymetlendirme aletleri gibi fevkalâde komplike ve makine

ve optik imâli ilim ve tekniğinin ve bütün inceliklerinin bünyesinde mezc edilmiş bu cihazların tamir ve mekanik düzenlenmeleri muhakkak surette tecrübeli, hünerli ve işinde ehliyeti mevsuk İnce Alet Teknisyenleri tarafından yapılması lâzımgelen bir zarurettir.

Fotogrametrik kıymetlendirmelerin icap ettirdiği ve aletler üzerinde yapılması gereken Optik ve Mekanik Ayarlar (Montaj Ayarı, Netlik Ayarı, Sıfır Ayarı... ilâh) ise fotogrametri Alet Konstrüksiyonu teori ve pratiğini anlamış ve kavramış ve fotogrametrik kıymetlendirme pratiğine ilâveten fotogrametrik ölçme pratiğini pek iyi derecede yapabilen ve Stereoskopik Görme ve Ölçme Kudreti yüksek olan personel tarafından yapılmalıdır.

Bu meyanda monoküler ve stereoskopik ölçmelere ait kıymetlerle hesap edilen ve alette mekanik olarak düzenlenmesi icap eden Mekanik tasahihler yine İnce Alet Teknisyeni tarafından icra edilmelidir.

Şu halde, kıymetlendirme aletinin temizlik ve bakımından sonra ve lüzum görülen hallerde yapılması gereken Montaj Ayarı, Netlik Ayarı, Sıfır Ayarı ilâh. gibi ayarlar Ölçme Personeli ve İnce Alet Teknisyeninin işbirliği ile çalışması snretile icra edilmelidir.

Yukarıki izahlardan da istihraç edilebileceği gibi, Kıymetlendirici ve Stereoskopik Ölçme Personeli, İnce Alet Teknisyeni ayrı ayrı sınıf ve ihtisas işleri olup bu personelden beherinin yapacağı işler bilumum teferruatına kadar hususi talimatlarla tesbit edilmiş olmalıdır.

Ancak bu sayede, kıymetlendirme aletlerinin normal ömürleri müddetince kendilerinden beklenen hata hudutları dahilinde bir verim almak ve işin ceryanı sırasında vukua gelebilecek kaba hata ve arızaların mümkün mertebe önüne geçmek ve zuhur eden bu büyük hataların hangi personele raci olduklarına isabetli bir surette hükmetmek kabil olacaktır.
